

sohasem említette irodalmi vezéri munkájának ezt a részét senkinek. A magyar humanum volt politikai, társadalmi és irodalmi nemcsak beszélgetéseinek, de tetteinek is lényege.

Egyszer «Töretlen öregúr» címen elbeszélést írtam az édesapámról a Napkeletbe. A novella bizakodó, rendíthetetlen újrakezdekről szóló hangja nagyon megtetszett neki, valami szokatlan melegséggel tárta ki ekkor lelkét, míg a Kőfaragó-utcai lakása felé tartottunk. Újrakezdeni és felépíteni mindent, mindig, minden összeomlás után, ez az élet s csak ezt hirdesse mindig minden magyar író! Asszonyi útmutatás, de nincs férfi, aki különbet mondhatna.

A magyar humanum sokat, igen sokat vesztett vele. Íróink között üresség maradt utána; a klasszikus kultúra e magyar lelkű avatottja egyedül állt, követni nehéz — hiszen világokat fogott egybe.

Sírja felett örökk ott muzsikál elnémulhatatlan szavával a fuvalás lány...

Kilián Zoltán.

HAZA, NÁDUDVARRA!

Mindig élmény volt részemre, valahányszor beszélhettem *Tormay* Cecillel, legnagyobb női írónkkal s a legelső magyar asszonnyal.

Amikor legutóbb kerestem fel kőfaragóutcai lakásán, nagyon levertnek találtam. Abban az időben lelkiismeretlen hajszát kezdtek ellene bizonyos oldalról. Miután tisztelettel üdvözöltem, apró dolgozószobájában kezdtünk beszélgetni. Váratlanul rámvetette szomorú szemét.

Barátom, a szívem sokszor nyugtalanít... Meglátja, nem élek sokáig.

(Lehet három esztendeje ennek a látogatásnak!)

Szívemig megilletődve próbáltam vigasztalni, de ő állhatatosan rázta a fejét.

— Nem bírom sokáig ezt a hajszát...

Meghatott másodszor is a szomorúsága. Rövid hallgatás után folytatta:

— Valami kérésem lenne magához, aki közel áll a *Napkelethez*...

— Parancsoljon, méltóságos asszonyom!

Egyszerre határozott lett a hangja:

— Ha meghalok, egyre kérem magukat, akik közel állnak hozzám e világban...

Hallgattam. Ő pedig beszélt, mintha végrendeletét olvasta volna fel előttem.

— *Ha meghalok, koporsómat tegyék fel négyökrös parasztszekérre, vigyenek lassú menetben Nádudvarra s temessenek el ott. Nádudvaron akarok utolsót pihenni!*

És míg ezt mondta, könny ragyogott fel mindkét szemében.

Azóta elment közülünk szegény, akit annyian megbántottak harcos életében. Ő már benne van azokban a másvilági ködökben, amelyekbe földi-ember nem tudott még beelátni. Utána tekintünk e ködökbe elmerült megható alakjának s most már a mi szemünk könnyes.

Komáromi János.